

REKRATSIYA ZONALARI VA ULARNING ISH REJIMI.

Yo'nalishi: Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi.

Guruh: 24/23.

Topshirdi: Qarshiboyeva.G.

Qabul qildi: Madrahimova.Z.

Mavzu:Rekratsiya zonalari va ularning ish rejimi.

Reja:

Kirish:

Rekratsiya zonalari haqida umumiy ma'lumot.

Asosiy:

1.Tabiiy rekratsiya zonalari.

2.Su'iy rekratsiya zonalari.

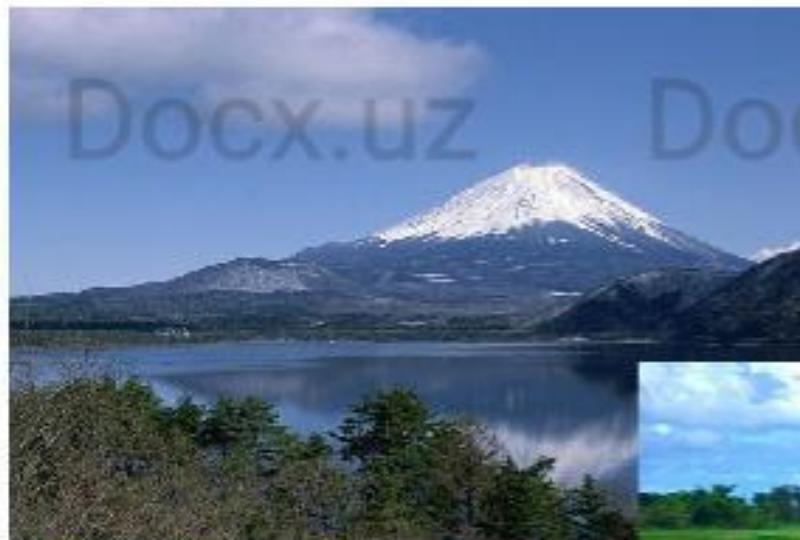
3.Madaniy va tarixiy rekratsiya zonalari.

Xulosa: Rekratsiya zonalarining ahamiyati.

Rekratsiya” so’zi, asosan, “dam olish” yoki “tiklanish” ma’nolarini anglatadi. Bu so’z o‘zbek tilida, odamlarning jismoniy va ruhiy holatini yaxshilash, stressdan xalos bo‘lish va sog‘liqni tiklash uchun mo‘ljallangan faoliyatni ifodalaydi. Rekratsiya, shuningdek, dam olish va tiklanish jarayonini ta’minlaydigan joylar yoki faoliyatlarni ifodalashda ham ishlatiladi.

Masalan:Rekratsiya zonalari — bu tabiatda yoki maxsus tashkil etilgan hududlar, odamlarning dam olishi, sport bilan shug‘ullanishi yoki sog‘lig‘ini tiklashi uchun mo‘ljallangan joylar.

Rekratsiya faoliyati — bu odamning jismoniy va psixologik holatini yaxshilashga qaratilgan harakatlar yoki mashg‘ulotlar (masalan, sayr qilish, sport o‘yinlari, yoga va boshqalar).

Фудзи-Хаконэ-Идзу, Япония

Гуйлинь ва Лицзян, Хитой

Какаду,
Австралия

Швейцария мил. боғи

Фьордленд, Я. Зеландия

Rekreatsiya zona — bu odamlarning dam olish, tiklanish va turli faoliyatlarni bilan shug'ullanishi uchun mo'ljallangan hudud yoki joy. Bu zonalar tabiiy go'zallik va sokin muhitga ega bo'lib, sayr qilish, sport bilan shug'ullanish, piknik qilish yoki boshqa dam olish faoliyatlarini amalga oshirish uchun yaratiladi. Masalan, parklar, tog'lar, daryolar bo'yidagi sohil hududlari yoki boshqa tabiiy landshaftlar rekreatsiya zonalariga misol bo'lishi mumkin.

Rekratsiya zonalari, asosan, insonlarning dam olish, tiklanish va stressni kamaytirish uchun mo'ljallangan hududlardir. Ularning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

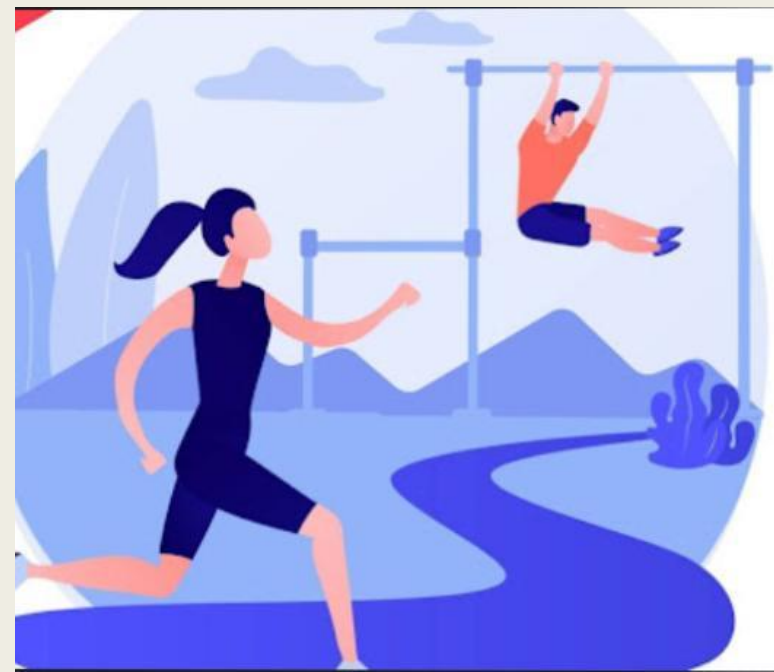
1. Fizik va ruhiy tiklanish: Rekratsiya zonalari odamlarning jismoniy va ruhiy salomatligini yaxshilash uchun yaratiladi. Bu hududlar tabiiy yoki sun'iy tarzda, dam olish va tiklanish uchun qulay sharoitlar taqdim etadi.

2. Stressni kamaytirish: Ushbu zonalar insonlarga kundalik hayotdagi stressdan chiqish va tinchlanish imkonini beradi.

3. Ijtimoiy va jismoniy faoliyat:
Rekratsiya zonalarini odamlarga faoliyat
(yurish, yugurish, sport bilan
shug'ullanish va boshqalar) bilan
shug'ullanish uchun imkoniyat
yaratadi, bu esa ularning umumiy
sog'lig'ini saqlashga yordam beradi.

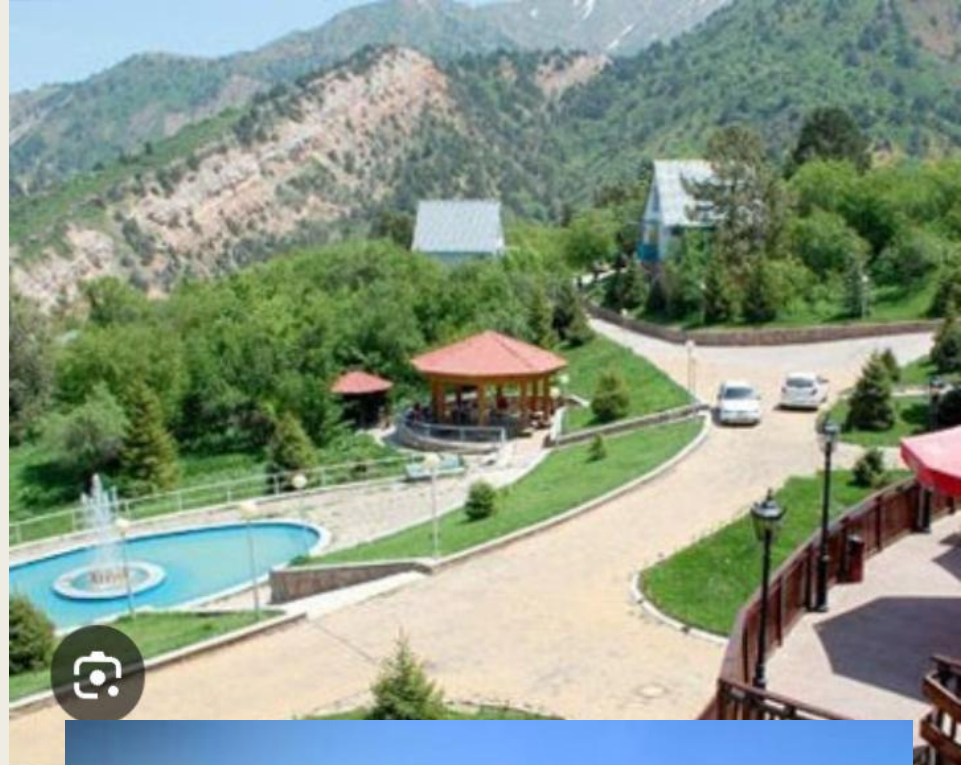
4. Tabiat bilan bog'lanish: Ko'pincha
bu zonalar tabiat manzaralari yoki
yashil hududlar bilan o'rab olingan
bo'lib, odamlar tabiatda vaqt o'tkazish
orqali o'zlarini yanada yaxshi his
qilishlari mumkin.

Quyidagi misollarni keltirish mumkin:
Chimgan tog'lari (Chimgan) – Tashkent viloyati: Chimgan tog'lari o'zining tabiiy go'zalligi, tog'li kurortlari va sport turlari (ayniqsa, chang'ida uchish) bilan mashhur. Bu hudud O'zbekistondagi eng mashhur rekreatsion zonalardan biridir.

Beldersay: Beldersay – bu ham Chimgan tizmasida joylashgan va tog'li dam olish uchun ajoyib joy. Bu erda tog' sportlari, masalan, chang'ida uchish va yengil sayohatlar uchun imkoniyatlar mavjud.

Farg'ona vodiysi – Oktepa dam olish zonasi: Farg'ona viloyatida joylashgan bu rekreatsion zona tabiiy manzaralari bilan mashhur. Bunga qo'shimcha ravishda, Oktepa o'zining sanatoriylari va dam olish joylari bilan mehmonlarni qabul qiladi.

Aksikent dam olish zonasi (Jizzax viloyati): Aksikent hududi tabiiy go'zalligi va havo sifati bilan mashhur. Bu yerda dam olish va salomatlikni tiklash uchun sanatoriyalar va kurortlar mavjud.

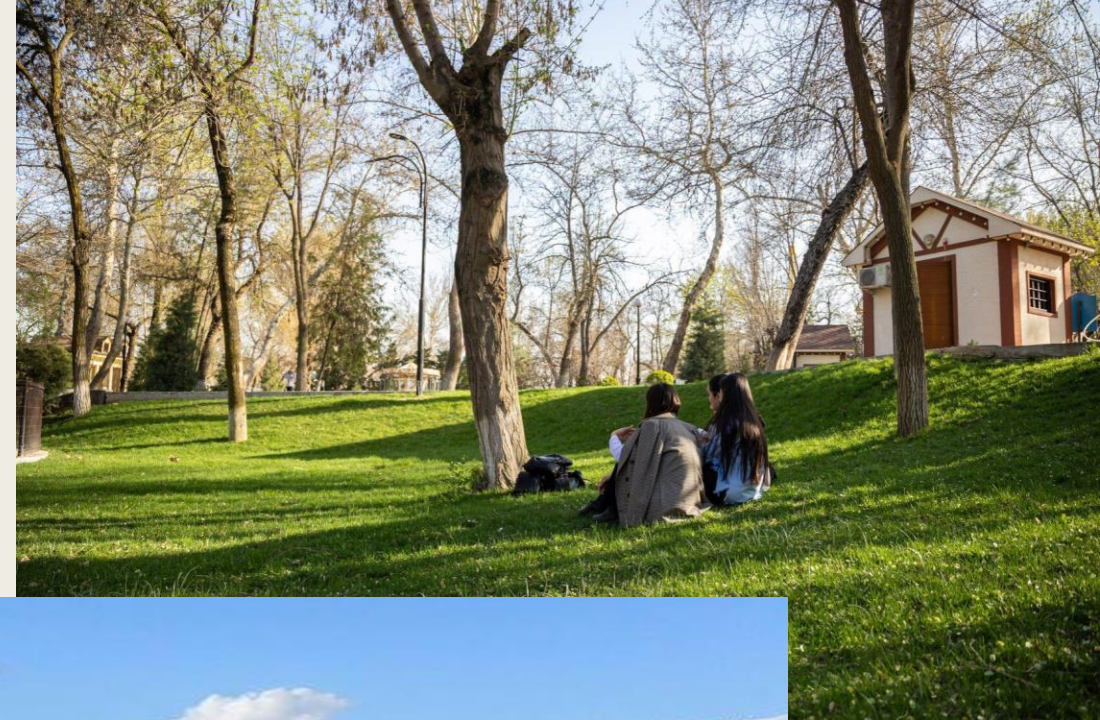
Kattaqo'rg'on – Orol dengizi bo'yidagi rekreatsion zonalar: Orol dengizi bo'yidagi hududlarda ham turizm va rekreatsion xizmatlar mavjud. Kattaqo'rg'on va uning atrofida ekologik turizmni rivojlantirishga katta e'tibor berilmoqda.

Tabiiy rekratsiya zonalarining asosiy turlari quyidagilardir:

1. Boshqa tabiiy hududlar – o'rmonlar, tog'lar, daryolar bo'ylarida joylashgan hududlar.
2. Milliy bog'lar va tabiat qo'riqlanadigan hududlar – ekologik muhofaza ostidagi yerlar, unda faqat ekologik zarar yetkazmasdan faoliyat yuritishga ruxsat beriladi.
3. Kurort zonalarini – sog'liqni tiklash va dam olishga mo'ljallangan hududlar, ayniqsa mineral manbalar yoki iqlim sharoitlari bilan mashhur.

Sun'iy rekratsiya zonalari" atamasi ekologiya va geografiya sohalarida ishlatiladigan tushuncha bo'lib, tabiiy muhitni o'zgartirish, yangidan yaratish yoki qayta tiklash jarayonlarini ifodalaydi. Bu atama, asosan, tabiiy resurslarni saqlash yoki tiklash maqsadida inson tomonidan tashkil etilgan zonalarga nisbatan qo'llaniladi.

Sun'iy rekratsiya zonalari ba'zan o'rmonlar, bug'doy, ekinlar, suv havzalari yoki boshqa tabiiy resurslarni boshqarish uchun maxsus belgilangan hududlar sifatida mavjud. Ular quyidagi maqsadlarni ko'zlaydi:

1. Biodiversitetni saqlash: Yovvoyi tabiatni tiklash va ularni himoya qilish uchun maxsus zonalar tashkil etiladi.

2. Tabiatni boshqarish va reabilitatsiya: Ekologik balansni tiklash va zarar ko'rgan tabiiy hududlarni tiklash.

3. Qishloq xo'jaligi va sanoatni rivojlantirish: Sun'iy zonalarda muayyan mahsulotlar yetishtirish yoki sanoat ehtiyojlarini qondirish.

Madaniy va tarixiy rekreatsion zonalar — bu joylar, odatda, tarixiy, madaniy, va tabiatga oid merosni saqlash, oʻrganish va odamlarni dam olish uchun imkoniyat yaratish maqsadida tashkil etilgan hududlardir. Bunday zonalar turizmni rivojlantirish, mahalliy madaniyatni tanishtirish va ekologik muhofazani taʼminlashga yordam beradi. Ular quyidagi asosiy yoʻnalishlarda ishlaydi:

1. Tarixiy merosga oid zonalar: Bu joylar tarixiy ahamiyatga ega boʻlgan obidalar, arxeologik joylar, qadimiy shaharlar yoki tarixiy binolarga asoslanadi. Misollar: qadimiy shaharlar, qalʼalar, masjidlar va boshqa tarixiy obidalar.

2. Madaniy merosga oid zonalar: Bu zonalar, madaniy an'analar, san'at, folklor, va etnografik merosni o'rganish va targ'ib qilish uchun yaratilgan joylar hisoblanadi. Bu yerda xalq san'ati, musiqasi, raqslari va an'analari namoyish etiladi.

3. Rekreatsion funksiyalar: Ushbu zonalarda dam olish uchun zarur bo'lgan shart-sharoitlar (masalan, sayr qilish, sport va dam olish joylari) ham mavjud bo'ladi. Turistlar uchun turistik xizmatlar, mehmonxonalar, restoranlar va o'rganish markazlari tashkil etilishi mumkin.

4. Ekoturizm: Tabiat va ekologiya bilan bog'liq bo'lgan rekreatsion zonalar, ko'pincha tabiatni saqlash va ekologik ta'limni targ'ib qilishga qaratilgan bo'ladi.

Rekratsiya zonalarining ish rejimi, asosan, ushbu hududlarning ekologik holati, turizm faoliyatlari va tabiiy resurslarni saqlashga qaratilgan maxsus qoidalar va choralarga asoslanadi. Har bir rekratsiya zonasining ish rejimi uning maqsadlari, joylashuvi va mavjud infratuzilmasiga qarab farqlanadi. Biroq, umumiy qoidalar va ish rejimi quyidagi asosiy jihatlarni o'z ichiga oladi:

1. Kirish va chiqish tartibi

Kirish vaqti: Rekratsiya zonalariga kirish va chiqish vaqtlari odatda belgilangan. Ba'zi hududlar faqat ma'lum soatlar davomida ochiq bo'ladi (masalan, ertalabdan kechgacha), bu esa tabiiy muhitni asrab-avaylash va sayohatchilarning xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan.

Ruxsatnomalar va chiptalar: Rekratsiya zonalarida kirish uchun oldindan ruxsatnoma yoki chipta sotib olish talab qilinishi mumkin, ayniqsa ekoturizm yoki maxsus qo'riqlanadigan hududlarda.

2. Ekologik monitoring va boshqaruv

Tabiatni asrab-avaylash: Ekologik monitoring xodimlari doimiy ravishda hududdagi o'simlik va hayvonot dunyosining holatini tekshiradi, yovvoyi tabiatni himoya qilish bo'yicha choralar ko'radi.

Tartibni ta'minlash: Tabiatni asrab-avaylash qoidalariga rioya qilishni nazorat qilish, chiqindilarni yig'ish, suv va havo sifatini kuzatish kabi ekologik faoliyatlar kundalik ravishda olib boriladi.

3. Rekratsiya faoliyatlari

Turizm va dam olish faoliyatlari: Zonalarda sayohatchilarga dam olish va turistik faoliyatlar (masalan, piyoda sayr qilish, velosipedda sayr qilish, suzish) taqdim etiladi. Faoliyatlar uchun maxsus vaqtlarda joylar ajratiladi.

Sport faoliyatlari: Agar sport inshootlari (tennis maydonlari, sport zallari va boshqalar) mavjud bo'lsa, ular uchun maxsus vaqtlar va foydalanish tartibi o'rnatiladi.

4. Tozalash va infratuzilma parvarishi

Tozalash xizmati: Rekratsiya zonasidagi umumiy hududlar, yo'laklar, hojatxonalar va boshqa infratuzilma kundalik ravishda tozalanadi va saqlanadi.

Ta'mirlash va parvarish: Yo'llar, joylashish maydonlari, idoralar va boshqa inshootlar muntazam ravishda ta'mirlanadi va parvarishlanadi.

5. Xavfsizlik va tibbiy xizmatlar

Xavfsizlik: Zonadagi xavfsizlikni ta'minlash uchun maxsus patrullik xizmatlari yoki xavfsizlik xodimlari kunlik ravishda hududni nazorat qiladi. Yong'in xavfsizligi va boshqa avariya uchun tezkor xizmatlar mavjud.

Tibbiy yordam: Zonalarda tibbiy nuqtalar, shifokorlar va tez yordam xizmati doimiy ravishda ishlaydi. Yordam kerak bo'lganda, sayohatchilarga tibbiy xizmatlar ko'rsatiladi.

6. Maxsus tadbirlar va ekologik ta'lim

Ta'lim va ekskursiyalar: Ekologik ta'lim va tabiatni asrab-avaylashga oid turli tadbirlar, seminarlar va ekskursiyalar o'tkaziladi. Sayyohlar uchun ekologik bilimlarni oshirish va zonaning tabiiy resurslarini qanday himoya qilish haqida ma'lumot berish muhim hisoblanadi.

Kultur tadbirlar: Ba'zi zonalarda, ayniqsa madaniy yoki tarixiy ahamiyatga ega hududlarda, turistik tadbirlar, festivallar yoki ko'rgazmalar o'tkazilishi mumkin.

7. Tabiatni himoya qilish va qo'riqlash

Maxsus qo'riqlanadigan hududlar: Ba'zi rekratsiya zonalarida muhim ekologik turlar va resurslarni himoya qilish uchun ba'zi hududlar qat'iyon yopiq yoki cheklangan bo'lishi mumkin.

Ekosistemani tiklash: Ekologik tiklanish va konservatsiya tadbirlari doirasida zarar ko'rgan ekosistemalar tiklanishi mumkin. Bu, asosan, tabiiy resurslarni qayta tiklashga qaratilgan faoliyatlarni o'z ichiga oladi.

8. Ruxsatnoma va nazorat

Faoliyatni ruxsat berish: Rekratsiya zonasida amalga oshiriladigan faoliyatlar (masalan, o'simliklarni yig'ish yoki hayvonlarni ko'rish) ko'pincha ruxsatnomalar asosida amalga oshiriladi.

Monitoring va nazorat: Rekratsiya zonalaridagi barcha faoliyatlar va qoidalar muntazam ravishda nazorat qilinadi, shu jumladan, odamlar tomonidan tabiatga bo'lgan ta'sirning kamaytirilishi.

9. Xodimlar va xizmat ko'rsatishXodimlarning ish rejimi: Rekratsiya zonalarida xodimlar (gidlar, xavfsizlik, tozalash xodimlari, tibbiy xodimlar va boshqalar) har kuni o'z vazifalarini bajaradilar.

Xizmatlar: Sayohatchilar uchun restoranlar, kafelar, oziq-ovqat sotuvchilari, do'konlar va boshqa xizmatlar mavjud bo'lishi mumkin, ular odatda kundalik ravishda ishlaydi.

10. Chiqindilarni boshqarish

Chiqindilarni yig'ish va utilizatsiya qilish: Zonalarda chiqindilarni to'plash va ularni to'g'ri utilizatsiya qilish uchun alohida joylar va xodimlar mavjud. Chiqindilarni tashlash va joylashtirishda ekologik qoidalar qat'iy nazorat qilinadi.

Rekratsiya zonalarining ish rejimi tabiiy resurslarni asrab-avaylash, odamlarning dam olish ehtiyojlarini qondirish va xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan tizimli faoliyatni anglatadi. Bu rejimlar har bir zonaning ekologik, iqtisodiy va turistik xususiyatlariga qarab farqlanadi, ammo ularning umumiy maqsadi atrof-muhitni himoya qilish va sayohatchilar uchun qulay sharoit yaratishdir.

Xulosa:

Rekratsion zonalarining ahamiyati quyidagicha:

1. Sog'liqni saqlash: Rekratsion zonalar insonlarning jismoniy va ruhiy salomatligini yaxshilashda muhim o'rin tutadi.

Tabiatda vaqt o'tkazish, sport bilan shug'ullanish va ochiq havoda dam olish stressni kamaytiradi va umumiy farovonlikni oshiradi.

2. Ekologik ta'sirni kamaytirish: Rekratsion zonalar shaharlar va sanoat hududlaridan uzoqlashgan joylarda tashkil etilishi mumkin, bu esa atrof-muhitni saqlashga yordam beradi. Tabiiy hududlarni muhofaza qilish va barqaror boshqarish orqali ekologik balansni saqlash mumkin.

3. Madaniyat va ta'lim: Madaniy tadbirlar, ko'rgazmalar va festivallar kabi faoliyatlar rekratsion zonalarda o'tkazilishi mumkin. Bu, o'z navbatida, odamlarning madaniy darajasini oshirishga, yangi bilimlarni o'rganishga yordam beradi.

4. Ijtimoiy aloqalar: Rekratsion zonalarda odamlar o'rtasida ijtimoiy aloqalar rivojlanadi. Oila a'zolari, do'stlar va hamkorlar bilan vaqt o'tkazish orqali odamlar o'zaro muloqot qilishni, yangi do'stlar orttirishni va jamoaviy ruhni rivojlantirishni ta'minlaydi.

5. Iqtisodiy foyda: Rekratsion zonalar turistlarni jalb qiladi, bu esa iqtisodiy o'sishga olib kelishi mumkin. Mintaqadagi dam olish va turizm xizmatlarini rivojlantirish, yangi ish o'rinlari yaratishga yordam beradi.

E'tiboringiz uchun rahmat .